

Diversiteit in cultuur meer tonen

Evaluatie en advies

Amsterdam, 24 januari 2005

Karin Schaafsma
Rento Zoutman

Met medewerking van:
Agnes Bürmann
Wilma Strik

In opdracht van:
Gemeente Amsterdam, DMO/afdeling kunst en cultuur
Luc Holleman (020 552 3281; l.holleman@dmo.amsterdam.nl)
Jan Heeren (020 552 3628; j.heeren@dmo.amsterdam.nl)

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1 Onderzoeksbeschrijving DSP-groep	5
2 Culturele diversiteit	7
2.1 Op het kruispunt van kunst en maatschappij	7
2.2 Definitie culturele diversiteit	8
2.3 Culturele diversiteit en de positie van de Amsterdamse buurttheaters	8
3 Effecten Diversiteit meer tonen 2003-2004	10
3.1 Inzet Diversiteit in cultuur meer tonen 2003- 2004	10
3.2 Resultaten quick scan buurtaccommodaties en stadsdelen	11
3.3 Resultaten quick scan jonge makers	15
3.4 Samenvatting en conclusies	16
4 Raakvlakken in beleid	18
4.1 Actieplan Cultuurbereik	18
4.2 DMO/afdeling Kunst en cultuur	19
4.3 Jeugdbeleid	20
4.4 Diversiteit en integratie (bestuursdienst Amsterdam)	21
4.5 De stadsdelen	21
4.6 Conclusies	22
5 Samenvatting en advies	24
5.1 Samenvatting	24
5.2 Advies	26
Bijlagen	28
Bijlage 1 Vragenlijsten quick scan	29
Bijlage 2 Samenvatting gesprekken jonge makers	33
Bijlage 3 Lijst van geïnterviewde personen	37
Bijlage 4 Scouten van talent door buurtaccommodaties	38

Inleiding

De gemeente Amsterdam heeft voor 2003 en 2004 in totaal 2 miljoen euro gereserveerd om diversiteit in cultuur in Amsterdam te stimuleren. De gemeente wil hiermee de cultuurparticipatie, met name van jongeren, vergroten. En aangezien een groot deel van de Amsterdamse jongeren van allochtone komaf is, ligt de focus grotendeels op deze doelgroep.

De middelen werden ingezet onder de noemer 'Diversiteit in cultuur meer tonen' (DMT) en in belangrijke mate gebruikt om in culturele buurtaccommodaties/buurttheaters in de stadsdelen te investeren. Een ander deel van dit geld werd ingezet om bestaand beleid te versterken, met name op het gebied van cultuurbereik, amateurkunst en cultuureducatie. De gemeente vindt de buurtaccommodaties/buurttheaters in dit verband belangrijk, omdat het laagdrempelige culturele voorzieningen zijn in de directe omgeving van Amsterdammers¹. Vanuit die positie worden zij in staat geacht om de cultuurparticipatie van de jonge, 'nieuwe' Amsterdammers te vergroten. Daarbij gaat het niet alleen om het bereiken van een jong en divers publiek, maar vooral ook om het ontwikkelen van jong en divers talent (de zogeheten springplankfunctie).

Organisaties konden in het kader van DMT een subsidieverzoek indienen voor:

- professionalisering (apparaatskosten, met name voor personeel);
- programmering (met aandacht voor het bereik van jonge, cultureel diverse makers en publiek);
- investeringen (voor aanpassingen en verbouwingen van de accommodaties).

Tegen het eind van de periode van twee jaar besloot de gemeente een evaluatie van deze stimuleringsmaatregel te laten uitvoeren om feedback te krijgen op de manier waarop DMT is ingezet en zicht op de kwalitatieve effecten² ervan. De focus van het evaluatie onderzoek zou moeten liggen op de inzet van gelden ten behoeve van de buurttheaters en hun functie als springplank voor nieuw (jong en divers) talent.

Op basis van de evaluatie zou vervolgens advies uitgebracht moeten worden over de toekomstige inzet van de maatregel - met behulp waarvan de regeling binnen de context van het Kunstenplan 2005-2008 uitgewerkt kon worden. Het advies zou in ieder geval moeten ingaan op de volgende onderwerpen:

- de afstemming met het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK) annex de commissie cultuurbereik van dit fonds;
- de spanning tussen professioneel en lage drempel (toenemende professionaliteit dreigt de drempel te verhogen);

Noot 1 Uit: offerte aanvraag DMO/afdeling kunst en cultuur (dd 12 oktober 2004). "Door de laagdrempelige culturele voorzieningen in de directe omgeving van de Amsterdammers in staat te stellen zich te professionaliseren verwacht het gemeentebestuur dat jongeren in die buurten betere kansen zullen krijgen hun talenten te ontwikkelen en dat de cultuurparticipatie in algemene zin toeneemt." Vgl. ook hoofdstuk 2 (de verbondenheid van de subsidie DMT en de buurttheaters)

Noot 2 Kwantitatieve gegevens zijn niet of nauwelijks beschikbaar.

- strategieën om de stadsdelen (financieel) meer te laten participeren;
- de problematiek rondom ID banen in de cultuursector (in relatie met investeringen vanuit Diversiteit meer tonen).

Medio november 2004 kreeg DSP-groep de opdracht om de evaluatie uit te voeren en advies uit te brengen over de toekomstige inzet van DMT. De opdracht werd in korte tijd afgerond, zodat de resultaten in de verdere uitwerking van het Kunstenplan meegenomen kunnen worden.

Medio december kreeg de opdracht een wending, omdat de gemeenteraad een motie³ aannam die de toekomstige inzet van DMT sterk afkaderde. Het budget voor DMT, zo besloot de raad, zou worden overgeheveld naar het AFK en ten goede moeten blijven komen aan culturele buurtaccommodaties annex buurttheaters. Een open advies met betrekking tot de toekomstige inzet van gelden was daarmee van de baan. Wel belangrijk vond de Dienst het om advies te krijgen over de kaders waaronder deze stimuleringsmaatregel onder de hoede van het AFK gebracht kon worden.

Leeswijzer

In het eerste hoofdstuk beschrijven we kort onze werkwijze. Het tweede hoofdstuk gaat in op het begrip culturele diversiteit en de manier waarop DMT in Amsterdam gekoppeld is aan de buurttheaters. Hoofdstuk 3 presenteert de resultaten van de quick scan (onder buurtaccommodaties⁴, stadsdelen en jonge makers), de resultaten van de interviewronde langs beleidsmakers en AFK volgt in hoofdstuk 4. Een samenvatting en ons advies geven we in het laatste hoofdstuk. Snellezers kunnen zich tot dit hoofdstuk beperken.

Noot 3 Het betreft hier een motie van raadslid Charlotte Riem Vis die met haar notitie 'Tussen wal en schip' (dd 6 juli 2004) daartoe al een voorzet gaf.

Noot 4 We gebruiken in dit rapport de woorden buurtaccommodaties, buurttheaters en organisaties door elkaar. Strikt genomen gaat het in dit onderzoek om culturele buurtaccommodaties, in feite betreffen het allemaal buurttheaters/podia – een uitzondering daargelaten (Artwalk).

1 Onderzoeksbeschrijving DSP-groep

1 *Evaluatie (quick scan)*

Om in korte tijd zicht te krijgen op mogelijke effecten van DMT hebben we een quick scan uitgevoerd onder buurtaccommodaties/buurttheaters die subsidie ontvingen in het kader van DMT, stadsdelen en jonge makers.

In totaal zijn 26 DMT-aanvragen gehonoreerd, 13 in 2003 en 13 in 2004. De hoogte van de subsidie varieerde van 100.000 euro tot 10.000 euro. Negen aanvragen werden zowel in 2003 als in 2004 gehonoreerd: van Stichting Ostadetheater, Multicultureel Podium Mozaiek, Pleintheater, Muiderpoorttheater, Muzenis, Stichting Krater, Stichting Combiwel (Fijnhouttheater), Studio West en Artwalk⁵. In samenspraak met de opdrachtgever is besloten deze negen organisaties te bevragen, omdat met name bij deze meervoudig gesubsidieerde organisaties eventuele effecten van DMT zichtbaar zullen worden.

We hebben ons een beeld gevormd van hun opvattingen over culturele diversiteit, de jonge makers die zij begeleiden, het publiek dat zij bereiken, de samenwerkingsverbanden, hun financiële situatie, de manier waarop zij de subsidie DMT hebben ingezet en hoe zij tegen hun toekomst aankijken⁶.

Daarnaast hebben we gekeken naar de rol van de stadsdelen. In totaal zijn er - in samenspraak met de opdrachtgever - drie stadsdelen (Zuid Oost, Oud West, Oost/Watergraafsmeer) en een combinatie van stadsdelen (Bureau Parkstad: Osdorp, Geuzeveld, Bos en Lommer en Slotervaart) geselecteerd voor het onderzoek.⁷

Verder hebben we in totaal negen jonge makers gesproken - in de eerste plaats om te weten te komen wie zij zijn, in de tweede plaats om een idee te krijgen van de manier waarop zij hun talenten ontwikkelden en wat daarbij de rol van het buurttheater is. Via de onderzochte organisaties kregen we de namen van deze jonge makers en in een geval vond er een gesprek plaats met een aantal van hen (dit gesprek werd door Studio West georganiseerd).

2 *Interviews beleidsmatige context/mogelijkheden tot samenwerking*

Om een zinnig advies te kunnen uitbrengen over de strategische inzet van DMT in de toekomst, was het nodig om de context in het vizier te krijgen waarbinnen beleid en financiering - gericht op het vergroten van culturele diversiteit en talentontwikkeling - gestalte kunnen krijgen. Die context worden onder meer bepaald door:

- de relatie tussen het stadsdeel en accommodatie;
- de relatie tussen de stadsdelen, de centrale stad en het AFK;
- de mogelijkheden tot gezamenlijk optrekken/allianties.

Noot 5 Artwalk is in dit rijtje een uitzondering, omdat het geen buurttheater is, maar een organisatie die beeldende kunst projecten (onder meer tentoonstellingen) organiseert.

Noot 6 We hebben daarbij ook gekeken naar de rol van de stadsdelen. Vragenlijsten van de quick scan zijn in bijlage 1 toegevoegd.

Noot 7 Deze selectie geeft een representatief beeld van de stadsdelen - die onderling sterk verschillen wat betreft hun inzet op kunst en cultuur (in uren en middelen) en samenstelling van bewoners (sociaal economisch, etnische diversiteit, etc.).

We hebben daartoe interviews gehouden met:

- AFK
- DMO, afdeling kunst en cultuur
- DMO, afdeling jeugd
- Unit diversiteit en integratie (van de bestuursdienst Amsterdam, sector maatschappelijke, economische en culturele ontwikkelingen)⁸

Ook in de interviews met de stadsdelen zijn we op dit onderwerp ingegaan.

3 Werkbijeenkomst met parallelle sessies

Tenslotte hebben we medio december, vlak na de behandeling van het Kunstenplan in de gemeenteraad, een werkbijeenkomst met drie sessies gehouden. Deze was bedoeld om het beeld van de huidige werking, de effecten en de toekomst van stimuleringsmaatregel DMT te verdiepen.

De onderzochte buurtaccommodaties en stadsdelen waren uitgenodigd, DMO (kunst en cultuur, jeugd) en het AFK waren ook aanwezig.

De overheveling van het budget (600.000 euro) voor DMT naar het AFK was op dat moment net een feit geworden.

Voor de werkbijeenkomst hebben we ook drie 'buitenstaanders' uitgenodigd, mensen die niet direct bij de regeling DMT betrokken zijn, om hun deskundigheid in te brengen. Dit waren Özkan Gölpinar (Rotterdamse Kunststichting, (ex) Phenix Foundation) over culturele diversiteit, Jolanda Spoel (ex Cosmic, artistiek leidster van Rotterdams Lef in Hal 4) over talentontwikkeling en Paulette Verbist (Rotterdamse Kunststichting) over de strategische inzet van een stimuleringsmaatregel als DMT.

4 Rapport

Dit rapport evalueert de stimuleringssubsidie DMT en brengt advies uit over de toekomstige inzet ervan. We doen dit op basis van het gedachtegoed dat we in korte periode (5 weken) hebben verzameld via de quick scan, de interviewrondes, de werkbijeenkomst en documentatie onderzoek.

In dit rapport presenteren we een aantal stevige indrukken die we hebben opgedaan. 'Harde' gegevens (in de vorm van kwantitatieve gegevens over publieksbereik en de aard en het bereik van jonge makers) waren niet aanwezig. We moesten dus in grote mate afgaan op de bevindingen van de mensen die we hebben gesproken en hebben hun uitspraken niet kunnen staven.

Verder is het belangrijk hier te benadrukken dat DMT eigenlijk nog maar net van start is gegaan (medio 2003 werd de aankondigingsbrief naar de stadsdelen verstuurd, eind van dat jaar de eerste aanvragen gehonoreerd) en qua ontwikkeling in feite nog in een beginfase verkeert - te vroeg om duidelijke resultaten te kunnen vaststellen.

We hebben de quick scan - zoals het woord al zegt - binnen korte tijd moeten uitvoeren. De vragenlijsten⁹ zijn van tevoren verzonden, zodat de mensen die we geïnterviewd hebben zich goed konden voorbereiden.

Noot 8 Zie bijlage 3 voor een complete lijst van mensen die we hebben gesproken.

Noot 9 Deze vragenlijsten zijn in bijlage 1 opgenomen.

2 Culturele diversiteit

2.1 Op het kruispunt van kunst en maatschappij

Bij het denken over culturele diversiteit gaat het - grof gesteld - om twee richtingen: wordt culturele diversiteit bepleit vanuit een politiek maatschappelijke overweging - evenredige participatie voor alle bevolkingsgroepen, bevorderen van maatschappelijke integratie/cohesie door middel van kunst en cultuur - of is dat vanuit artistieke nieuwsgierigheid naar andere kunstvormen, waarmee kunst zich verjongt en vernieuwt?

De politieke en bestuurlijke motivatie is de afgelopen jaren - met het toenemende besef van het maatschappelijk potentieel van kunst en cultuur - steeds belangrijker geworden. Dat proces begon in Nederland¹⁰ in de jaren '80, toen de eerste, aarzelende stappen werden gezet om kunstuitingen van migranten te helpen ontwikkelen. Eind jaren '90 zette de toenmalige staatssecretaris voor cultuur Van der Ploeg het onderwerp culturele diversiteit stevig op de agenda met zijn beleidsnotitie *Ruim baan voor culturele diversiteit* (1999), opgevolgd door zijn Cultuurnota (2001-2004): *Cultuur als confrontatie*. Hij wil de diversiteit in het kunst- en cultuuraanbod vergroten en bepleit met name een grotere rol voor jongeren en culturele minderheden. Van der Ploegs opvolger Van der Laan gaat door op deze lijn en legt de focus op het thema 'cultureel zelfbewustzijn'. Een bloeiende cultuur draagt in haar ogen bij aan het creatief en innovatief vermogen van de samenleving en heeft samenbindend vermogen bovendien.

De artistieke en politiek maatschappelijke benadering van culturele diversiteit - en kunst in het algemeen - kunnen in botsing met elkaar komen. Eisen van evenredige participatie stroken niet (altijd) met die van artistieke kwaliteit. Op dit kruispunt staan kunstenaars en politici dan ook vaak tegenover elkaar. Podia en andere culturele organisaties bevinden zich eveneens op dit kruispunt en er ontstaat dan ook met enige regelmaat verwarring over de argumenten of motivatie van waaruit zij culturele diversiteit willen vergroten. Deze verwarring zijn wij tijdens ons onderzoek diverse keren tegen gekomen.

De spanning tussen de politieke en artistieke benadering is ook in het geding als het om het AFK gaat, de organisatie die de stimuleringsmaatregel DMT de komende jaren in beheer krijgt. Artistieke kwaliteit gaat boven een criterium als evenredige participatie bij het AFK, of, zoals de huidige directeur van het fonds tijdens de werkbijeenkomst op 17 december zei, "ik zou willen dat cultuurparticipatie meer over kunst zou gaan."

Deze uitspraak geeft eigenlijk al aan dat beide benaderingen van kunst elkaar niet in de weg hoeven zitten. De uitdaging ligt juist in het combineren van beiden.

Noot 10 De VNG uitgave *Divers, cultuurbeleid in een multiculturele samenleving* (2004) geeft een historische schets, die wij hier kort weergeven.

2.2 Definitie culturele diversiteit

De definitie van culturele diversiteit is van belang bij de vraag hoe het vergroten van culturele diversiteit 'gestuurd' kan worden. Met het oog op het benoemen van resultaten van de stimuleringsmaatregel DMT, is het goed het begrip nader te definiëren. Waar kijk je naar als je wilt weten of de culturele diversiteit toeneemt?

We begeven ons hier in complexe materie waarover al veel is gedebatteerd en geschreven¹¹.

Hier benoemen we vooralsnog alleen een aantal invalshoeken met behulp waarvan we culturele diversiteit al dan niet kunnen vaststellen:

- Doelstelling en visie van de organisatie (komt culturele diversiteit of een variant van dit begrip hierin voor?).
- Publieksbereik (is het publiek dat wordt bereikt divers en/of is het een afspiegeling van de buurt/samenleving).
- Programmering/aanbod (daarbij is het wel de vraag of het dan gaat om het programmeren van kunstenaars dat door (etnisch) diverse kunstenaars wordt gemaakt of om kunst die zelf '(etnisch) divers' is, authentiek Marokkaans bijvoorbeeld. En: is een 2^e of 3^e generatie Ghanees nog allochtoon?).
- Productie (begeleiding van cultureel diverse makers, talentontwikkeling).
- Personeel en bestuur (in hoeverre werkt de bevolkingssamenstelling door in de personeels- en bestuurssamenstelling van de organisatie).
- Samenwerking met andere organisaties die culturele diversiteit nastreven.

2.3 Culturele diversiteit en de positie van de Amsterdamse buurttheaters

In Amsterdam is de subsidieregeling DMT sterk verweven geraakt met de discussies rondom (het voortbestaan) van de buurttheaters. De regeling is van meet af aan in belangrijke mate ten goede gekomen aan de buurttheaters.

Bij de behandeling van het Kunstenplan 2001-2004 (in december 2000) werd al een motie aangenomen (motie Piersma) waarmee extra geld beschikbaar kwam voor buurttheaters in de stadsdelen (opgenomen in het aanvullend beleidskader Actieplan Cultuurbereik).

De verwevenheid van beiden onderwerpen heeft te maken met de - breed gedeelde - vooronderstelling dat buurttheaters een centrale rol spelen in het bereiken van jonge, diverse Amsterdammers (publiek en makers), omdat deze voorzieningen laagdrempelig en dichtbij zijn. Dichtbij betekent niet alleen in directe leefomgeving van Amsterdammers, maar ook dichtbij 'wat leeft' (voeling met de buurt). Daarnaast is de kwetsbare positie van de buurttheaters een belangrijke oorzaak voor het feit dat beide onderwerpen met elkaar gingen interfereren. De kwetsbaarheid van de buurttheaters is de afgelopen twee jaar met name aangekaart door raadslid Charlotte Riem Vis¹².

Noot 11 O.a. in genoemde VNG uitgave (zie noot 9), *De Kunst van het kiezen* (een gezamenlijke uitgave van de Rotterdamse Kunststichting, de Phenix Foundation en de Boekmanstichting; 2003) en *Kleur bekennen, evaluatie multicultureel kunstbeleid 97-2002* (evaluatie van het Rotterdamse multicultureel kunstbeleid door de RKS).

Noot 12 Onder meer in haar notitie *Tussen wal en schip* (2003).

De overheveling van het budget DMT naar het AFK in het Kunstenplan 2005-2008 is mede het resultaat van de verwevenheid van beide onderwerpen. De oude DMT-subsidie valt in het nieuwe Kunstenplan onder de noemer 'stimuleren van cultuurparticipatie':

"Hoewel buurtaccommodaties een lokale rol hebben en onder de verantwoordelijkheid van de stadsdeelbesturen vallen, kunnen ze ook een rol vervullen als toeleveranciers voor stedelijke functies. Dat is vooral het bieden van ruimte en begeleiding aan amateurgroepen en nieuw talent. Daarmee zouden ze een aanvulling kunnen vormen op zowel de instellingen die scouten en talent begeleiden als op de theateraccommodaties in het centrum. Buurtaccommodaties vallen onder de verantwoordelijkheid van de stadsdelen. Aanvullend zal de centrale stad, mede in aansluiting op de notitie *Tussen Wal en Schip*, de buurtaccommodaties met incidentele subsidies in staat stellen zich aan te passen voor hun veranderende rol. Daarbij wordt gekozen voor accommodaties die zich bewezen hebben met betrekking tot het bereiken van een jonge en diverse groep cultuurmakers en publiek. Van deze instellingen wordt verwacht dat ze:

- laagdrempelig van karakter zijn;
- kennis hebben van de buurt en haar (talentvolle) inwoners;
- samen met andere cultuurvoorzieningen een visie ontwikkelen op hun rol".¹³

Met haar voorstel tot overheveling wilde Charlotte Riem Vis de buurtaccommodaties de komende jaren in staat stellen het hoofd boven water te houden en langzaam toe te groeien naar de professionaliteit - zodat ze in het volgende Kunstenplan opgenomen kunnen worden. Anderen zijn het niet eens met deze strategie. Zij vinden dat de buurtaccommodaties onder de verantwoordelijkheid vallen van de stadsdelen (waar het gaat om de exploitatie en het op peil houden van de faciliteiten).

Ook onze evaluatie legt de nadruk op de rol van buurttheaters (en hun springplankfunctie) als het gaat om het verhogen van culturele diversiteit. Dit lag in onze opdracht zo verankerd. Het is desalniettemin goed om in het achterhoofd te houden dat het vergroten van culturele diversiteit in Amsterdam en de positie van de Amsterdamse buurttheaters niet per definitie aan elkaar verbonden onderwerpen zijn.

Noot 13 Uit *Amsterdam Creatieve Stad, (concept) Kunstenplan 2005-2008*, vastgesteld door het College op 14 september 2004, pag. 18.

3 Effecten Diversiteit meer tonen 2003-2004

3.1 Inzet Diversiteit in cultuur meer tonen 2003- 2004

Doel

In het programma-akkoord 2002-2006 is voor een periode van 2 jaar (2003 en 2004) een bedrag van 2 miljoen euro gereserveerd voor 'projecten die op stadsdeelniveau uitdrukking geven aan het multiculturele karakter van de samenleving'¹⁴. Het doel van dit budget - dat ingezet zou worden onder de noemer 'Diversiteit in cultuur meer tonen' - is vervolgens aangescherpt. Het verhogen van cultuurparticipatie wordt de leidraad en de gemeente denkt dit te bereiken door¹⁵:

- het beschikbaar stellen van een budget voor een aantal buurtaccommodaties gericht op het op een hoger professioneel niveau functioneren van deze instellingen;
- het versterken van de inhoudelijke programmering van buurtaccommodaties;
- het starten van een aantal fysieke (infrastructurele) ontwikkelingsprojecten;
- het versterken van bestaand beleid op het gebied van Actieplan Cultuurbereik, amateurkunstbeoefening, cultuureducatie en collectieve marketing.

In juli 2003 informeert de gemeente (in casu de afdeling Kunst en cultuur van DMO) de stadsdelen over de regeling. In de brief wordt aangekondigd dat organisaties in het stadsdeel geld kunnen aanvragen voor:

- professionalisering (apparaatskosten, met name voor personeel) - om initiatieven op het gebied van Actieplan Cultuurbereik, amateurkunst en cultuureducatie te ondersteunen, te begeleiden en doorstroming te bevorderen;
- programmering - om programma's te brengen met aandacht voor amateurkunst en cultuureducatie, rekening houdend met de diversiteit van publiek en aanbieders;
- investeringen - voor aanpassingen en verbouwingen van de buurtaccommodaties.

Budget

Voor investering in de culturele buurtaccommodaties is een budget van 427.000 euro per jaar beschikbaar, voor de investering in bestaand beleid van de centrale stad met betrekking tot cultuurbereik, amateurkunst en cultuureducatie een budget van 573.000 euro.

Voor de aanvragen uit de stadsdelen was het beschikbare budget 2003 717.000 euro (na aftrek van de kosten van de centraal stedelijke activiteiten voor het Actieplan Cultuurbereik).

Noot 14 Overgenomen uit 'onderbouwing gevraagde beslissingen' ten behoeve van de vergadering van B en W, dinsdag 19 november 2002.

Noot 15 idem

Voor 2004 was dat 687.000 euro (eveneens na aftrek van de centraal stedelijke activiteiten voor het Actieplan Cultuurbereik).

Criteria

Bij het beoordelen van de aanvragen zijn de volgende criteria gehanteerd:

- Aantoonbare ervaring met het verhogen van participatie en het betrekken van cultureel diverse groepen bij de activiteiten.
- Deelname van - liefst meerdere - stadsdelen (eigen bijdrage van het stadsdeel van ten minste 20.000 euro).

In het voorstel aan het college voor de verdeling van het budget van 2004 zijn de criteria - vanwege overtekening - aangescherpt:

- spilfunctie van de buurtaccommodatie
- ervaring met het scouten en ontwikkelen van talent
- een diverse programmering
- het geven van ruimte voor nieuwe initiatieven
- het hebben van goede contacten in de buurt en met de grote culturele instellingen in het centrum.

Resultaat

In totaal zijn 26 DMT -aanvragen gehonoreerd, 13 in 2003 en 13 in 2004. De hoogte van de subsidie varieerde van 100.000 euro tot 10.000 euro. Negen aanvragen werden zowel in 2003 als in 2004 gehonoreerd: van Stichting Ostadetheater, Multicultureel Podium Mozaiek, Pleintheater, Muiderpoorttheater, Muzenis, Stichting Krater, Stichting Combiwel (Fijnhouttheater), Studio West en Artwalk.

3.2 Resultaten quick scan buurtaccommodaties en stadsdelen

Met de negen geselecteerde organisaties zijn zeven onderwerpen besproken die betrekking hebben op de subsidieregeling DMT. Ook vier stadsdelen zijn hierover geïnterviewd¹⁶.

Culturele diversiteit

Culturele diversiteit is voor de accommodaties geen eenduidig begrip en wordt vanuit de eigen culturele functie ingevuld. Hun motivatie om zich bezig te houden met culturele diversiteit komt in de eerste plaats vanuit de behoefte om artistiek te vernieuwen.

Ook het verwerven van een divers publiek speelt een belangrijke rol.

Daarnaast wordt culturele diversiteit gezien als middel tot integratie en participatie, met name in de eigen buurt. Omdat de buurtaccommodaties laagdrempelig zijn, zien zij mogelijkheden hierin een rol te spelen.

Overigens zijn de meeste accommodaties zelf 'wit' wat hun medewerkers betreft.

Noot 16 Zie voor de vragenlijsten bijlage 1.

De motivatie van de *stadsdelen* om culturele diversiteit na te streven (en de stimuleringsmaatregel DMT te 'matchen') is de wens om:

- méér mensen met een verschillende culturele achtergrond te laten deelnemen aan kunst en cultuur;
- kunst en cultuur zelf divers te laten zijn;
- met kunst en cultuur maatschappelijke integratie van diverse bevolkingsgroepen een stimulans te geven: niet een 'zij en wij' maar een 'ons' creëren.

Jonge makers

De jonge makers die de organisaties bereiken zijn divers, niet alleen wat betreft hun culturele (etnische) achtergrond, maar ook in leeftijd (varieert van jongeren tussen de 12 en 18 jaar en volwassenen tot ongeveer 40 jaar), niveau (van amateur tot student theateropleiding tot startende professional tot ervaren professional) en kunstdiscipline (onder andere dans, hiphop, toneel, beeldende kunst). Verder zijn het individuen, kleine of grotere groepen die bij de buurtaccommodaties binnen komen.

Er is weinig verschil in mannen en vrouwen. Wel is er verschil tussen de disciplines, dans wordt bijvoorbeeld meer door vrouwen dan door mannen beoefend.

Afhankelijk van de samenstelling van de buurtbewoners worden als moeilijk bereikbaar genoemd: de Turkse en Marokkaanse groeperingen (geen of weinig theatercultuur), Marokkaanse meisjes (willen wel maar mogen waarschijnlijk niet van thuis) en Afrikaanse groepen (taalprobleem).

Deze groepen zijn wel bereikbaar via projecten op school in het kader van CKV lessen.

Hoe komen de jonge makers terecht bij de verschillende organisaties?

Jonge makers nemen zelf contact op en daarnaast scouten de organisaties jong talent. Dit gebeurt door de eigen medewerkers (programmeur bijvoorbeeld), via de eigen netwerken in de buurt, door talent van de theateropleidingen in de gaten te houden en/of via het netwerk van de docenten die lesgeven/talent begeleiden in de accommodatie¹⁷.

Publiek

Het publiek dat komt kijken naar de jonge makers bestaat voornamelijk uit de eigen kring rond de makers. Voor de organisaties is dit meestal nieuw publiek dat eenmalig naar het theater komt en vervolgens weer uit het zicht verdwijnt. Dat betekent dat er een grote doorstroom is wat betreft de publiekssamenstelling. Dit nieuwe publiek is voor de theaters moeilijk vast te houden en te interesseren voor ander aanbod.

Wat geldt voor de jonge makers, geldt ook voor het publiek als het gaat om moeilijk bereikbare groepen. Waar jongeren wel bereikt kunnen worden door CKV, is het bereiken van volwassenen een moeizamer proces.

Noot 17 Zie ook tabel in de bijlage 'scouten van talent door de accommodaties'.

Bestemming van de subsidie

Professionalisering

De subsidie werd door alle geïnterviewden aangewend om professioneel personeel te behouden of nieuw personeel aan te trekken.

In de kleinere theaters wordt veel gewerkt met mensen die op basis van een ID baan werken en dus goedkoop zijn voor de theaters zelf. Omdat deze regeling verdwijnt, zien de theaters zich voor een probleem gesteld. Veel werk zal niet meer gedaan kunnen worden. Men zal dan een groter beroep moeten doen op vrijwilligers en dat komt de continuïteit en de professionaliteit (kwaliteit) niet altijd ten goede. Met de subsidie DMT wil men dan ook vooral meer professionaliteit/specifieke deskundigheid in huis halen en het liefst ook continuïteit. Daarnaast bood de subsidie ook mogelijkheden om aan wetgeving te voldoen, met name de ARBO. Continuïteit wordt als een probleem gezien omdat de subsidie niet structureel is.

Programmering

Zeven organisaties zetten de subsidie in ten behoeve van de programmering. Op die wijze kon men óf meer programma's aanbieden óf de kwaliteit van de programma's verbeteren.

Verbouwingen en aanpassingen

In vijf gevallen werd de subsidie ook besteed om verbouwingen en aanpassingen door te voeren aan de accommodatie om zodoende betere faciliteiten te kunnen bieden aan makers en publiek.

PR en communicatie

Tot slot werd vier maal aangegeven dat de subsidie aangewend was voor betere communicatiemiddelen zoals het opzetten van een website of public relation.

Onduidelijkheid over doelstelling DMT

De accommodaties gaven aan dat de doelstelling van DMT voor hen niet volledig duidelijk was. Hun vraag was met name: is de subsidie bedoeld om een groter en meer divers publiek te bereiken of om jong talent te ontwikkelen? Of is het voor beiden?

Samenwerking

Contacten met andere podia en kunstvakopleidingen

Onderlinge contacten tussen buurttheaters zijn er wel, maar sporadisch. Doorstroming van talenten naar andere circuits wordt in de meeste gevallen als problematisch ervaren, omdat het niet vanzelfsprekend is dat grotere (stedelijke) podia contacten onderhouden met de kleinere en omgekeerd. Er gaapt een kloof tussen de verschillende circuits en daarin zou verbetering gebracht moeten worden, vindt men algemeen.

Het contact met kunstvakopleidingen daarentegen is makkelijker en vanzelfsprekender. Verschillende buurttheaters zijn goede oefenruimtes en/of presentatieplekken voor studenten/afgestudeerden aan kunstvakopleidingen.

Relatie met het AFK

In het AFK zien de organisaties vooral een subsidieverstrekker, geen samenwerkingspartner¹⁸. Men vraagt subsidie aan (de jonge maker of de organisatie) en deze wordt vervolgens wel of niet gehonoreerd.

Ook de stadsdelen hebben weinig of geen contact met het AFK. Ze vinden de organisatie weinig flexibel en vernieuwend. Het AFK zou opener moeten zijn en actiever moeten opereren.

Samenwerking zou mogelijk moeten zijn waarbij het AFK en de stadsdelen gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen.

Relatie accommodaties, stadsdelen en centrale stad

Over de samenwerking met de stadsdelen hebben de accommodaties verschillende opvattingen. Men is heel tevreden of juist ontevreden. Dit heeft met name betrekking op de wijze van communiceren door het stadsdeel en de informatie die wel of niet verstrekt wordt.

De accommodaties zijn blij met de subsidie van de centrale stad, maar vinden wel dat de subsidie erg laat in het jaar verstrekt werd. Een bijkomend probleem vindt men dat deze, maar ook andere subsidies, meestal incidenteel verstrekt worden, waardoor men niet of nauwelijks in staat is structureel iets op te bouwen. Men zou graag zien dat de subsidie om die reden structureel wordt en met name de accommodaties meer zekerheid geeft in hun bestaansrecht.

De organisaties willen de komende jaren graag verder werken aan professionalisering zodat zij bij het volgende kunstenplan meer kansen maken om hierin terecht te komen en waardering te ontvangen voor hun culturele inzet voor de stad.

De stadsdelen vinden over het algemeen dat de relatie met de centrale stad beter kan. Stadsdelen beschikken over weinig budget en men zou graag zien dat de centrale stad meer zou doorsluizen naar de stadsdelen en deze ook meer verantwoordelijkheid en zeggenschap laten. Zeker als het gaat om activiteiten op stadsdeelniveau. Kunst en cultuur wordt door de stadsdelen politiek gedragen maar de financieringsmogelijkheden zijn beperkt.

De centrale stad zou de samenwerking tussen stadsdelen en centrale stad moeten stimuleren, ondersteunen en inhoudelijke bijeenkomsten organiseren.

Knelpunten

Een aantal knelpunten wordt door zowel de organisaties als de stadsdelen genoemd:

- Voor de exploitatie van de accommodaties is weinig of geen structureel geld beschikbaar. Het rond krijgen van de exploitatie is elk jaar weer een probleem.
- Er moet teveel gewerkt worden met incidentele subsidies en fondsenwerving. Ook komt het voor dat er geen financiering gevonden wordt. De toekomst is altijd onzeker. Structurele financiering zou de organisaties beter in staat stellen structureel iets op te bouwen.

Noot 18 Deze zienswijze komt niet overeen met de observaties uit de evaluatie van de commissie cultuurbereik (ACB) van het AFK, en het beeld in het nieuwe Kunstenplan (2005-2008). Daar is sprake van een veranderende, meer 'pro-actieve' aanpak van het AFK/commissie cultuurbereik.

- De ID banen vallen weg en de accommodaties draaien hier voor een groot deel zelf voor op.

Adviezen aan de gemeente

Voor de toekomst willen de accommodaties de gemeente de volgende adviezen meegeven:

- Geef de subsidie een duidelijke doelstelling opdat we met elkaar weten wat we willen bereiken.
- Koester de buurtaccommodaties omdat daar de diversiteit meestal al aanwezig is en de mogelijkheden om talent te ontwikkelen.
- Leg een verbinding met CKV omdat daarmee groepen bereikt kunnen worden die anders moeilijk binnen komen.
- Zet professionaliseringsproces voort (faciliteer scholing en coaching voor het personeel).
- Doe onderzoek naar moeilijk bereikbare groepen: hoe krijg je ze binnen en hoe hou je ze vast.

De *stadsdelen* geven de volgende adviezen aan de gemeente:

- Zorg dat de stadsdelen de buurtaccommodaties kunnen steunen.
- Geef de stadsdelen meer zeggenschap, met name over de buurtaccommodaties en het stimuleren van de behoeften op stadsdeelniveau.
- Houdt de regeling zo flexibel mogelijk.
- Maak de regeling gebiedsgericht en zet hem op langere termijn in.
- Maak beleid op basis van goede ideeën.

3.3 Resultaten quick scan jonge makers

In totaal hebben we met negen jonge makers gesproken (waarvan vijf in een groepsgesprek, georganiseerd door Studio West)¹⁹.

Het beeld dat uit deze gesprekken naar voren komt, is:

- de waardering van de buurttheaters (en Artwalk) door de jonge makers als goede, veilige, laagdrempelige, betaalbare plekken om ervaring op te doen en/of hun werk te laten zien;
Opvallend is dat de jonge makers met name ook de professionaliteit van de accommodaties noemen en roemen (gaat over hoe de gebouw eruit ziet/de uitstraling van het gebouw, over de faciliteiten (professionele apparatuur bijvoorbeeld), professionele techniek, professionele docenten);
- de diversiteit van de jonge makers, niet alleen wat betreft hun etnische achtergrond, maar vooral ook in leeftijd/ervaring/professionaliteit. Ook het perspectief dat ze voor zichzelf hebben verschilt - lang niet allemaal willen de jonge makers prof worden. Sommigen willen aan het vak 'ruiken' (kijken of het iets is voor hen), andere zijn al professioneel bezig en willen (meer) ervaring opdoen op de kleine podia en die echt gebruiken als springplank naar de grotere podia;
- de verschillende rollen die de accommodaties - in samenhang met bovenstaand verschil in leeftijd/professionaliteit/beroepsperspectief - hebben voor de jonge makers.

Noot 19 Een uitgebreide samenvatting van de interviews met jonge makers is als bijlage toegevoegd.

- Varieert van een soort 'jongerenwerk onder cover' tot het geven van cursussen tot het bieden van repetitie- en presentatie mogelijkheden tot het in contact brengen van de maker met andere podia;
- dat het over het algemeen moeilijk is de overstap naar de grotere podia te maken.

3.4 Samenvatting en conclusies

Samenvattend kunnen we een aantal conclusies trekken omtrent de werking van de stimuleringsmaatregel DMT²⁰.

Om te beginnen is iedereen, organisaties en stadsdelen, te spreken over de regeling.

1 Inzet DMT

- De subsidie DMT werd breed uitgezet:
 - door de hele stad / alle stadsdelen;
 - naast buurttheaters ook festivals en andere initiatieven;
 - voor professionalisering, investeringen en programmering.
- We zien een verschuiving in de focus tussen 2003 en 2004: een toenemende focus op talentontwikkeling door buurtaccommodaties (onder meer terug te vinden in aanscherping van criteria 2004, maar ook in de opdracht aan DSP-groep: de vraag toe te spitsen op springplankfunctie van buurtaccommodaties voor jonge makers).

2 Effecten DMT

Onze indruk is dat de veronderstelling die ten grondslag lag aan de focus van DMT op buurtaccommodaties juist is: het zijn laagdrempelige organisaties (aansluitend bij de behoeften van buurtbewoners, betaalbaar ook) waar het relatief makkelijk binnenlopen is. In die zin hebben zij een belangrijke functie als het gaat om mensen kennis te laten maken met verschillende cultuuruitingen en ook zeker als het gaat om culturele diversiteit.

De organisaties zijn in de eerste plaats vanuit een artistieke, op kwaliteit gerichte, motivatie met culturele diversiteit bezig.

De beschikbaarheid van de subsidie heeft in korte tijd volgens de geïnterviewden effecten gesorteerd. Deze zijn:

- een grotere professionaliteit en daardoor meer kwaliteit;
- groei aantal (kwalitatief goede) programma's;
- verbetering van de accommodatie;
- grotere naamsbekendheid en een betere profilering;
- meer jonge (cultureel diverse) makers bereikt;
- toename van (cultureel divers) publiek. Dit publiek was echter gekoppeld aan de jonge makers en niet of moeilijk vast te houden.

3 Onduidelijkheid over doelstelling DMT

Er bestaat onduidelijkheid over de doelstelling van de subsidie DMT. Met name was er de vraag of de subsidie bedoeld was voor talentontwikkeling, voor publieksbereik of voor beide.

Noot 20 Onze conclusies zijn - naast de quick scan - gebaseerd op de kennis die we opdeden tijdens de werkbijeenkomst (17 december 2004) die in het kader van dit onderzoek werd georganiseerd. Daar werden de resultaten van de quick scan gepresenteerd en op onderdelen aangevuld door de genodigden.

Ook miste men een lange(re) termijn visie of perspectief. Verder kwam naar voren²¹ dat - waar het gaat om de springplankfunctie/talentontwikkeling - het zinnig is een notie te hebben van welke jonge makers er in het geding zijn. De groep 'jonge makers' is namelijk zeer divers, om dit woord nog maar eens te gebruiken: sterk variërend in leeftijd en professionaliteit. Een organisatie als Studio West richt zich bijvoorbeeld op jongeren op amateurniveau (en trekt sommigen daarvan naar semi-professioneel niveau; voor andere jongeren is het een aangename/uitdagende vrijetijdsbesteding), terwijl een organisatie als Muzenis aan de carrière van professionele, (ruim) volwassen makers een impuls geeft door hen een podium te bieden en hen in contact te brengen met andere podia - ook buiten Amsterdam. De aard van de begeleiding, de doelstelling van talentontwikkeling en ook de kwestie van 'routing' (waar springt talent naar toe, hoe stromen jonge makers door?) liggen in deze gevallen zeer verschillend.

4 DMT en exploitatie buurtaccommodaties

In de context van hun financiële kwetsbaarheid (accommodaties die hun exploitatie elk jaar maar ternauwernood rond krijgen en bovendien geconfronteerd worden met het wegvallen van de ID banen en veranderingen in de ARBO wetgeving die veel geld kosten) heeft DMT daadwerkelijk verschil gemaakt.

- ID banen: DMT vervangt de gesubsidieerde arbeid niet, hoewel de accommodaties met behulp van de subsidie wel enkele ID-ers konden behouden. Er is vooral nieuwe professionaliteit ingehuurd met behulp van de stimuleringsubsidie.
- (Semi)structureel: de roep om meer structurele ondersteuning van de buurtaccommodaties is sterk. Dit heeft enerzijds te maken met hun financiële kwetsbaarheid, anderzijds ook met het feit dat DMT een subsidie is die gericht is op het in gang zetten van een ontwikkeling met een langere (meerjarige) termijn doelstelling.

5 Samenwerking en cofinanciering

Duidelijk is geworden dat er in de sfeer van samenwerking en cofinanciering behoefte is aan verbetering. Daarbij gaat het met name om de relatie tussen stadsdelen en de centrale stad enerzijds en de stadsdelen en het AFK anderzijds.

Noot 21 Met name tijdens de werkbijeenkomst op 17 december.

4 Raakvlakken in beleid

De gemeente Amsterdam houdt zich bezig met het onderwerp culturele diversiteit vanuit verschillende invalshoeken. Het meest expliciet gebeurt dit vanuit DMO/afdeling kunst en cultuur met de stimuleringsregeling DMT en het Actieplan Cultuurbereik (uitgevoerd door het AFK). Verder heeft het stedelijk integratie- en diversiteitsbeleid, waarin ontmoeting en dialoog gestimuleerd worden, raakvlakken met het onderwerp, evenals het vrije tijdsbeleid voor kinderen en jongeren, zoals opgenomen in het stedelijke jeugdbeleid.

We bespreken deze beleidsterreinen kort om een beeld te krijgen van de mogelijkheden tot samenwerking (ontwikkelen van gezamenlijk beleid, cofinanciering)²².

DMT en Actieplan Cultuurbereik (ACB) vertonen qua doelstelling en uitvoering een grote overlap. De uitkomsten van de evaluatie van het ACB zijn relevant zijn voor de gedachtevorming omtrent de inzet van DMT in komende jaren.

4.1 Actieplan Cultuurbereik

Gemeentelijke beleid

De gemeente Amsterdam koos in het Actieplan Cultuurbereik 2001 – 2004 voor een twee sporenbeleid, waarbij er in het eerste spoor een vrij budget kwam voor nieuwe initiatieven en in het tweede er middelen kwamen voor 24 culturele instellingen. Het eerste spoor werd ondergebracht bij het AFK, dat daartoe de commissie cultuurbereik vormde. De subsidiëring van de 24 culturele instellingen bleef bij DMO/kunst en cultuur. Een adviescommissie van het AFK adviseerde DMO/kunst en cultuur hierin.

De commissie cultuurbereik, die zich bezig hield met de nieuwe initiatieven, werd en wordt door de meeste geïnterviewden geprezen om haar werk, waarin zij niet alleen afwachtte tot voorstellen binnenkwamen, maar ook actief initiatiefnemers opzocht en uitnodigde een voorstel in te dienen en samenwerking stimuleerde. Er was ook kritiek: binnen het AFK werden met enige regelmaat voorstellen die niet pasten binnen de reguliere kunstdisciplines neergelegd bij de commissie cultuurbereik.

In september 2002 is het ACB tussentijds geëvalueerd en in april 2004 verscheen de *rapportage Omzien en vooruitkijken*²³. In deze laatste rapportage wordt onder meer geconcludeerd dat het ACB een vernieuwend effect heeft gehad op de werkwijze van het AFK²⁴ vanwege de open procedure en de pro-actieve aanpak (zelf initiatieven opzoeken). Een andere conclusie is dat er meer gestuurd moet worden op inhoudelijk resultaat en effect. Carrilho pleit tot slot voor een gebiedsgerichte, programmatische aanpak, waarbij prioriteit wordt gegeven aan buurten die sociaal-economisch eenzijdig zijn samengesteld en een accent gelegd wordt op de periferie.

Noot 22 In het evaluatie onderzoek hebben gesprekken plaatsgevonden met ambtenaren van DMO (afdeling jeugd en afdeling kunst en cultuur), de bestuursdienst (integratie/diversiteitsbeleid), met de directie en medewerkers van het AFK en met het raadslid Charlotte Riem Vis.

Noot 23 i-Nova, Drs. Mavis Carrilho, 2 april 2004.

Noot 24 Op pagina 10 van dit rapport.

Daarmee zou vermeden kunnen worden dat het ACB verwordt tot een serie losse projecten. Het biedt bovendien aanknopingspunten voor nieuwe coalities tussen cultuur en andere sectoren. Voorts pleit zij voor het faciliteren van overdracht van kennis en ervaring rond cultuurbereik en voor onderscheid tussen cultuurbereik en Cultuur & School.

De conclusies sluiten aan bij een eerder aan de gemeente uitgebrachte *rapportage 'De hogere kunst van het verbinden'* (maart 2003). Daarin wordt gesteld dat het besef van interculturaliteit op veel plekken is doorgedrongen, maar dat dit in de werkwijze van de instellingen nog weinig zichtbaar is. Zo is er weinig doorstroming van allochtoon talent in het kunstvakonderwijs en maken allochtone amateur kunstenaars nauwelijks gebruik van subsidie. Het rapport bevat de nodige voorstellen voor een actieve aanpak van cultuurparticipatie: erken en ondersteun succesvolle initiatieven, faciliteer uitwisseling van kennis en ervaring, werk met cultuurscouts en kwartiermakers en creëer financiële ruimte voor samenwerking. Hiermee sluit de rapportage aan bij het pleidooi van Carrillho voor een pro actieve aanpak.

Samenvatting gesprekken

- Betrokkenen zijn tevreden over de resultaten die in de afgelopen periode met ACB zijn geboekt. Daarbij gaat het zowel om de concrete projecten en nieuwe invulling van programmering als een verandering in het denken over publieksbereik. Kunst & cultuur hebben in sommige stadsdelen een duidelijke plek in het beleid gekregen en zijn van belang in stedelijke vernieuwing.
- Veel aanvragers die bij het AFK aanklopten hebben ook een aanvraag gedaan bij de gemeente voor de stimuleringsregeling DMT. Met de gemeente werd wel informatie uitgewisseld, maar afstemming van project-subsidies vond niet plaats.
- Nu is besloten om zowel de uitvoering van ACB als de stimuleringsregeling DMT te laten uitvoeren door het AFK, ligt er een uitdaging bij dit fonds om tot afstemming tussen beide te komen.
- Het AFK heeft aangegeven zich in de nabije toekomst meer te willen toeleggen op een rol als samenwerkingspartner (waarmee de rol als zuiver 'subsidie loket' zal verminderen).

4.2 DMO/afdeling Kunst en cultuur

Zoals gezegd was DMO/afdeling kunst en cultuur verantwoordelijk voor onder meer de subsidiëring van 24 culturele organisaties in het kader van ACB en de subsidies DMT.

Met ingang van het nieuwe Kunstenplan verandert deze situatie.

In de uitwerking van het *programma Aandeelhouderschap*, het 'Actieplan' deel van het nieuwe Kunstenplan 2005 – 2008 van de gemeente Amsterdam, wordt een aantal aanbevelingen uit de evaluaties van het ACB overgenomen. Het programma zet in op cultuureducatie en onderwijs, investeren in talentontwikkeling, stimuleren van cultuurparticipatie en amateurkunstbeoefening. Bij talentontwikkeling is een doel om dit talent een plek te laten vinden in de reguliere kunstinstellingen.

De gemeente wil bij het stimuleren van de cultuurparticipatie het projectenbeleid van het AFK verder uitbouwen: begeleiden van aanvragers, rekening houden met de wensen van stadsdelen en een gebiedsgerichte benadering.

Daarbij wordt in het Kunstenplan een belangrijke rol toegekend aan de culturele buurtaccommodaties.

De uitvoering van de onderdelen 'investeren in talentontwikkeling' en 'stimuleren van cultuurparticipatie' (dit zijn de projectsubsidies cultuurbereik en de subsidies voor cultuuraccommodaties (dit is de oude regeling DMT)) in het werkprogramma Aandeelhouderschap komt onder de hoede van het AFK.

Uit de gesprekken met DMO/afdeling kunst en cultuur is naar voren gekomen dat de dienst de verantwoordelijkheid voor de exploitatie van de buurttheaters bij de stadsdelen legt.

4.3 Jeugdbeleid

Gemeentelijk beleid

De basis voor het jeugdbeleid van de gemeente Amsterdam wordt gelegd in de nota *Samenhang in jeugdbeleid*. Relevant in het kader van DMT is de aandacht in deze nota voor de aansluiting op de eigentijdse wensen van jeugd en jongeren. Dit betekent in concreto de aansluiting bij hun talenten en behoeften en het creëren van voldoende mogelijkheden én plekken voor vrije tijdsbesteding buiten gezin en school.

De stadsdelen zijn volgens de nota verantwoordelijk voor een voorzieningenniveau dat spoort met de wensen en behoeften. Concreet noemt men: "Multifunctionele centra waarin faciliteiten samengebracht worden voor debat en actie, voor cursussen en trainingen, voor het gebruik van nieuwe media, voor podiumkunsten en ontspanning en voor wat dies meer zij.

"Een bruisende stad als Amsterdam verdient enkele grootschalige centra waarin de jeugd terecht kan om zich met elkaar passief en actief te amuseren door middel van presentaties en eigentijdse uitingsvormen. Stadsdelen, welzijnsinstellingen en sociaal culturele organisaties zullen worden uitgenodigd mee te denken over een inrichting van de centra die voldoen aan hoge kwaliteitseisen." ²⁵

In de notitie *De vanzelfsprekende stad* worden de voorstellen uitgewerkt. Het streven is een gezamenlijke, actieve inzet van stadsdelen en centrale stad waar het gaat om de vrije tijdsbesteding van jeugd/jongeren. Als invalshoek wordt met name genoemd: mogelijkheden om het aanbod voor een bredere groep jongeren aantrekkelijk te maken (straatcultuur, muziek etc.). De stadsdelen moeten reguliere voorzieningen voor jeugd in beeld brengen en werken aan een fijnmazigere spreiding van de voorzieningen. De gemeente is verantwoordelijk voor stadsdeel overstijgend, grootschaliger aanbod.

De *Uitvoeringsnotitie Samenhang in Jeugdbeleid en verdelingsvoorstel Samenhang in Jeugdbeleid* geeft concreet invulling aan de 'vrije tijdskolom' van de nota *Samenhang in Jeugdbeleid*.

"De gemeente heeft ook een rol bij het voorzien in aanbod dat noch commercieel noch op stadsdeelniveau te verwezenlijken valt, omdat het bijvoorbeeld qua schaal en doelgroep niet (meer) past bij een stadsdeel. Of omdat het aanbod vernieuwend is en niet van de grond zou komen zonder extra stimulans."

Noot 25 *Samenhang in jeugdbeleid, gemeente Amsterdam (maart 2000)*, pag. 19.

In het daarop volgende verdelingsvoorstel worden middelen gereserveerd voor Innovatie, Onderzoek, 'Leuk en Spannend' en Participatie. De onderdelen Innovatie (250.000 euro) en Leuk en Spannend (850.000 euro) sluiten aan bij de doelstellingen van culturele diversiteit.

Jeugdbeleid en DMT

DMO, afdeling Jeugd van de gemeente werkt samen met enkele stadsdelen onder meer aan het realiseren van multifunctionele centra. Voorbeelden hiervan zijn Studio West (dat ook gesubsidieerd werd uit de stimuleringsregeling) en Stichting Nowhere (stadsdeel Zeeburg). De exploitatie van de centra is een verantwoordelijkheid van de stadsdelen, DMO -jeugd subsidieert (eenmalig) activiteiten. Naast de centra ondersteunt men onder meer festivals en activiteiten op straat. Een knelpunt dat zich hierbij voordoet is het gebrek aan goede docenten, die aansluiten bij de beleving van jongeren ('peer educators'). Stedelijke instellingen slagen er onvoldoende in hierin te voorzien.

Men realiseert zich dat het belangrijk is om aan continuïteit te werken en daarbij de inspanningen te bundelen met de regeling DMT. Mogelijkheden zijn onder meer om in pilots te werken en daarbij te kiezen voor prioriteitsgebieden, waar kwartiermakers/cultuurmakelaars de verbindingen leggen tussen de buurtaccommodaties, cultuureducatie en stedelijke instellingen. Naast genoemde gemeenschappelijke subsidie aan Studio West, werden vier andere projecten gezamenlijk door DMO- jeugd en via DMT gesubsidieerd.

4.4 Diversiteit en integratie (bestuursdienst Amsterdam)

Aan de hand van jaarlijkse werkplannen wordt een werkbudget Diversiteit en Integratie van 1,5 miljoen euro door het college van B&W aangewend om nieuwe initiatieven 'aan te jagen'. Het budget wordt breed ingezet, waarbij de verantwoordelijke wethouder, ondersteund door ambtenaren van de bestuursdienst, optreedt als makelaar. Een voorbeeld hiervan is het opzetten van de stadsbrede coalitie ter bestrijding van intolerantie, antisemitisme en discriminatie in het onderwijs. Trefwoorden zijn ontmoeting en dialoog. Het college streeft ernaar de resultaten daarvan ook merkbaar te laten zijn in de periferie van Amsterdam. Buurttheaters zijn potentieel veelbelovende plekken om dergelijke activiteiten te ontwikkelen, waarbij ontmoeting en dialoog tussen wijkbewoners centraal staat. Een combinatie met het vertonen van een film of een theatervoorstelling is goed denkbaar.

Ten tijde van het schrijven van deze rapportage was het werkplan 2005 nog niet beschikbaar. Denkbaar zou zijn een deel van het budget te reserveren voor activiteiten in de stadsdelen. Samenwerking zou verder vooral op projectbasis plaats moeten vinden, zowel stadsdelen als buurttheaters kunnen hier op inspelen.

4.5 De stadsdelen

De geïnterviewde ambtenaren van de stadsdelen merken op dat kunst- en cultuurbeleid in Amsterdam vooral stedelijk beleid is. De stadsdelen verschillen nogal in het belang dat ze hechten aan dit terrein en dus ook in middelen en ambtelijke capaciteit. Het stadsdeel Zeeburg heeft nauwelijks middelen, een krappe ambtelijke bezetting en ook geen buurttheater.

Stadsdeel Oost heeft een beperkt budget voor de exploitatie van het Muiderpoort theater en het Pleintheater, verder wat incidenteel geld voor projecten.

Het Fijnhouttheater in stadsdeel Oud West krijgt geen exploitatiesubsidie, heeft een gesubsidieerde ID baan en krijgt incidenteel geld voor projecten. In Amsterdam Zuid -Oost zijn veel voorzieningen (Jeugdtheaterschool, muziekschool, Krater, CBK), maar er is geen buurttheater. Wel is men bezig met het realiseren van een nieuw cultuurgebouw Getz (waarvoor in 2003 eenmalig subsidie is verstrekt vanuit DMT). In Parkstad (de stadsdelen Osdorp, Geuzeveld, Bos en Lommer en Slotervaart) is Studio West als nieuwe voorziening gerealiseerd. De Meervaart wordt door de drie stadsdelen samen gesubsidieerd.

De centrale stad stelt dat de stadsdelen de verantwoordelijkheid voor de buurttheaters dragen, maar deze hebben veelal geen middelen om de exploitatie te subsidiëren. Nu ook de ID banen weg dreigen te vallen, is er een groot probleem met de continuïteit. Een meer langlopende financiering zou de gelegenheid geven iets op te bouwen, zo vinden zij. Over matching van subsidies wordt over het algemeen positief gedacht. De stimuleringsregeling wordt positief gewaardeerd, vooral de laagdrempeligheid ervan.

4.6 Conclusies

- Tussen de projecten die door DMT en de projecten die in de afgelopen jaren vanuit het Actieplan Cultuurbereik door het AFK (commissie cultuurbereik) zijn ondersteund bestaat een grote overeenkomst. Het belangrijkste verschil tussen beide is de subsidiemogelijkheid die DMT biedt voor verbouwen en andere aanpassingen aan het gebouw.
- Er bestaat bovendien een overlap in de doelstellingen tussen de regeling DMT en de beleidsterreinen jeugd en integratie. Met het jeugdbeleid is de overlap het meest duidelijk: zo zijn er in de afgelopen periode zo'n vijf keer gezamenlijk projecten ondersteund. De doelstelling om jeugd actief aan de gang te krijgen met kunst & cultuur sluit goed aan bij de vanuit het kunstbeleid gewenste talentontwikkeling.
- Ondanks de sterke overeenkomsten en overlappings is de afstemming tussen de gemeentelijke afdelingen onderling en met het AFK uiterst beperkt. Deze partijen zijn meestal niet op de hoogte van het feit dat ze gezamenlijk projecten subsidiëren. Wel verwijst men aanvragers naar elkaar door - vooral projectgewijs - is men globaal op de hoogte van elkaars beleid en regelingen. Uit de gesprekken bleek dat de beleidsafdelingen elkaar weten te vinden wanneer zich een aanvrager meldt die niet past binnen de eigen regelingen.
- Zowel de geïnterviewden bij het AFK als die bij de andere gemeentelijke afdelingen hadden weinig tot geen zicht op de resultaten van de stimuleringsregeling en ook niet op gezamenlijk gesubsidieerde projecten.
- De geïnterviewden vinden allen dat een onderscheid gemaakt moet worden tussen investeringen in gebouwen en installaties enerzijds en activiteiten en professionalisering anderzijds. De stimuleringsregeling DMT zou vooral op dat laatste gericht moeten zijn. Exploitatieproblemen van buurtaccommodaties zijn volgens hen vooral een verantwoordelijkheid van de stadsdelen.

- De stadsdelen pleiten voor meerjarige subsidiëring en voor hulp bij het oplossen van de exploitatieproblemen van de buurtaccommodaties. Verder zouden zij graag zien dat de stimuleringsregeling DMT ook voor onervaren aanvragen makkelijk toegankelijk blijft .

5 Samenvatting en advies

5.1 Samenvatting

De centraal stedelijke subsidie Diversiteit in cultuur meer tonen (DMT), bedoeld om diversiteit in cultuur te stimuleren, is in 2003 en 2004 voor het eerst uitgezet. Dit is breed gebeurd, door de hele stad. De subsidie was bestemd voor professionalisering, programmering en/of investeringen (aan of in het gebouw) en bedoeld voor culturele organisaties en initiatieven die aantoonbare ervaring hadden met het verhogen van participatie en het betrekken van cultureel diverse groepen bij hun activiteiten.

De gemeente selecteerde op grond van criteria als de spilfunctie, diverse programmering, ruimte voor nieuwe initiatieven, goede contacten met de buurt en met stedelijke culturele instellingen. In belangrijke mate werden aanvragen van buurttheaters gehonoreerd.

Van meet af aan is de regeling DMT ook verbonden geweest met de buurttheaters. Dit heeft te maken met de breed gedeelde veronderstelling dat buurttheaters een centrale rol spelen in het bereiken van jonge, diverse Amsterdammers (publiek en makers), omdat deze voorzieningen laagdrempelig en dichtbij zijn (voeling met de buurt).

Een andere belangrijke reden voor de verbondenheid tussen DMT en buurttheaters is hun financieel kwetsbare positie. Buurttheaters zijn in grote mate afhankelijk van fondsen en een centraal stedelijke subsidie als DMT om hun exploitatie rond te krijgen.

Ten opzichte van 2003 is in 2004 is het accent van DMT zwaarder gaan liggen op het scouten, begeleiden en ontwikkelen van nieuw talent (de zogeheten springplankfunctie van de buurttheaters).

Uit de evaluatie komt naar voren dat de veronderstelling die ten grondslag lag aan de focus van DMT op buurtaccommodaties, juist is: het zijn laagdrempelige organisaties (aansluitend bij de behoeften van buurtbewoners, betaalbaar ook) waar het relatief makkelijk binnenlopen is. In die zin hebben zij een belangrijke functie als het gaat om mensen kennis te laten maken met verschillende cultuuruitingen en ook zeker als het gaat om culturele diversiteit.

De evaluatie maakt ook duidelijk dat de organisaties in de eerste plaats vanuit een artistieke, op kwaliteit gerichte, motivatie met culturele diversiteit bezig zijn.

De subsidie DMT wordt door alle betrokkenen die we gesproken hebben (met name de stadsdelen en de buurttheaters/culturele organisaties) positief gewaardeerd. De beschikbaarheid van de subsidie heeft volgens de geïnterviewden in korte tijd effecten gesorteerd:

- een grotere professionaliteit en daardoor meer kwaliteit;
- groei aantal (kwalitatief goede) programma's;
- verbetering van de accommodatie;
- grotere naamsbekendheid en een betere profilering;
- meer jonge (cultureel diverse) makers bereikt;
- toename van (cultureel divers) publiek. Dit publiek was echter gekoppeld aan de jonge makers en niet of moeilijk vast te houden.

Het gaat te ver om deze effecten alléén aan DMT toe te schrijven, al is deze subsidie wel een belangrijke factor in het geheel. De effecten worden veroorzaakt door een samenspel van factoren. De organisaties die subsidie kregen in het kader van DMT hadden per slot van rekening al ervaring met het bereiken van makers en publiek in de categorie cultureel divers. Onze indruk is dat de subsidie uit de stimuleringsregeling DMT vooral is aangegrepen om het exploitatieprobleem van de accommodaties te helpen oplossen. Een professionele accommodatie is een randvoorwaarde om adequaat te kunnen werken aan culturele diversiteit. Door gebrek aan dekking van structurele exploitatielasten - en het mogelijk verdwijnen van de ID banen - wordt deze randvoorwaarde niet voldoende vervuld.

Bij de organisaties die subsidie ontvingen in het kader van DMT, bestaat onduidelijkheid bestaat over de doelstelling. Met name was er de vraag of de subsidie bedoeld was voor talentontwikkeling, voor publieksbereik of voor beide. Ook miste men een lange(re) termijn visie of perspectief.

Onder de term 'springplankfunctie' en 'talentontwikkeling' schuilt in de praktijk een groot scala aan jonge makers. Deze jonge makers variëren sterk – niet alleen in etnische achtergrond – maar vooral ook in leeftijd en professionaliteit. Een organisatie als Studio West richt zich bijvoorbeeld op jongeren op amateurniveau (en trekt sommigen daarvan naar semi-professioneel niveau; voor andere jongeren is het een aangename/uitdagende vrijetijds besteding), terwijl een organisatie als Muzenis aan de carrière van professionele, (ruim) volwassen makers een impuls geeft door hen een podium te bieden en hen in contact te brengen met andere podia - ook buiten Amsterdam. De aard van de begeleiding, de doelstelling van talentontwikkeling en ook de kwestie van 'routing' (waar springt talent naar toe, hoe stromen jonge makers door?) liggen in deze gevallen zeer verschillend. Daarom zullen ook de samenwerkingspartners verschillen. In het ene geval ligt een partner als DMO-jeugd voor de hand, in een ander geval is het belangrijk meer samenwerking te zoeken met stedelijke podia.

Uit de evaluatie kwamen verder het volgende naar voren dat:

- het bereiken van de Marokkaanse en Turkse inwoners lastig is;
- het scouten van talent op uiteenlopende manieren plaatsvindt, via het eigen netwerk van een programmeur, scholen en buurthuizen tot theateropleidingen;
- er weinig contacten zijn tussen buurttheaters en stedelijke podia.

Hoewel DMT overlappingen en raakvlakken heeft met het Actieplan Cultuurbereik (ACB, uitgevoerd door het AFK), jeugdbeleid (met name vrije tijdsbeleid) en het gemeentelijk integratie- en diversiteitsbeleid, bestaat er in de beleidspraktijk geen samenwerking en nauwelijks afstemming tussen deze partijen. Aanvragers worden wel doorverwezen naar elkaar, men is globaal op de hoogte van elkaars beleid.

In 2003 en 2004 zijn vijf projecten gezamenlijk gesubsidieerd vanuit het budget voor incidentele projecten voor jeugdbeleid en de stimuleringsregeling. Men was niet altijd op de hoogte van deze gezamenlijkheid.

Tijdens het evaluatie traject werd door de gemeente besloten om de stimuleringsregeling onder te brengen bij het AFK. Zowel de stadsdelen als de buurttheaters zien het fonds als weinig flexibel en vernieuwend en 'op afstand'. Tegelijkertijd ziet men wel de noodzaak om meer 'samen op te trekken'.

Men beschouwt het AFK nu vooral als subsidieverstrekker en niet als samenwerkingspartner. Zelf heeft het AFK aangegeven zich in de nabije toekomst meer te willen toeleggen op juist deze rol als samenwerkingspartner. Ook in het nieuwe Kunstenplan wordt aan een dergelijke rol van het AFK gerefereerd²⁶.

5.2 Advies

Op grond van de resultaten van de evaluatie doen wij de volgende aanbevelingen:

- 1 Behoud de focus op buurttheaters als centrale voorziening in het bereiken van een cultureel meer divers publiek en nieuwe makers, maar positioneer deze duidelijker in een netwerk. Het nastreven van meer culturele diversiteit is een kwestie van lange adem en samenwerking: met stedelijke podia, met kunstvakopleidingen, maar ook met het onderwijs (CKV). In programmavoorstellen moet de samenwerking concreet zichtbaar worden (benoemen van de partijen, aangeven wat deze samen gaan doen etcetera) – zie 2:
- 2 Maak de regeling DMT gebiedsgericht. Selecteer een beperkter aantal locaties/stadsdelen en ondersteun deze voor een langere periode, zowel in professionalisering als activiteiten. Vraag van hen een projectopzet waarin de resultaatverwachtingen concreet gemaakt worden. Toetsing/effectmeting moet ook in een dergelijk plan worden opgenomen. Dit komt neer op een programmatische aanpak op maat van het betreffende gebied. Selectiecriteria zijn: sociaal-economische achterstand, de aanwezigheid van een actieve/sterke culturele organisatie in de buurt die relaties onderhoudt met partijen die iets betekenen rond culturele diversiteit, de bereidheid van een stadsdeel om subsidie te matchen c.q. verantwoordelijkheid te nemen voor de exploitatie van de betreffende buurtaccommodatie, eventueel de aanwezigheid van een geschikte kwartiermaker/cultuurmakelaar, de aanwezigheid van (indien nodig) goede docenten en een link met stedelijke instellingen. De gemeente stimuleert stedelijke kunstinstellingen om hierin een rol te spelen.
- 3 Scherp de criteria voor DMT aan en benoem de resultaten die verwacht worden. Differentieer de maatregel (en de verwachtingen/resultaten) per gebied/programma. Behoud de focus op artistieke kwaliteit. Vraag van initiatiefnemers een visie op intercultureel kunstbeleid en hoe ze dit in hun gebied/organisatie willen concretiseren. Hoe houdt een instelling rekening met het bereik en de publiekssamenstelling qua achtergrond, leeftijd en sociaal-economische positie? Hoe vult men de springplankfunctie in? Houdt men in de programmering rekening met diversiteit? En tot slot: in hoeverre werkt de bevolkingssamenstelling door in de personeels- en bestuurssamenstelling van instellingen?
- 4 Maak de subsidie twee keer tweejaarlijks, om de ontwikkeling die in 2003/2004 is ingezet te kunnen continueren.

Noot 26 Vgl. met name pagina 17 van *Amsterdam Creatieve Stad, (concept) Kunstenplan 2005-2008*, vastgesteld door het College op 14 september 2004.

Het nieuwe rijkskader laat niet toe dat het wordt ingezet voor een structurele, meerjarige bijdrage aan instellingen voor exploitatie.

- 5 Vorm een werkgroep waarin AFK, DMO/kunst en cultuur, DMO/jeugd en de bestuursdienst (unit diversiteit en integratie) vertegenwoordigd zijn. Bereid vanuit deze werkgroep de gebiedsgerichte, programmatische aanpak voor en begeleid die vervolgens.
De werkgroep maakt een keuze voor een open inschrijving (gebieden/ buurttheaters kunnen met een gebiedsgericht programma komen) of selecteert zelf een aantal gebieden (aan de hand van de onder 2 genoemde criteria).
In een later stadium kunnen ook stadsdelen aanschuiven bij de werkgroep.
- 6 De verantwoordelijkheid voor de exploitatie van de buurtaccommodaties met een kunst- en cultuurprogramma wordt als de bekende hete aardappel heen en weer geschoven. Wanneer zowel de gemeente als de stadsdelen vinden dat deze belangrijk zijn, dan zouden hierover aan het begin van een nieuwe collegeperiode afspraken gemaakt moeten worden.
- 7 Richt het budget culturele diversiteit op professionalisering en activiteiten, niet op investeringen in accommodaties. In de accommodaties is de afgelopen periode reeds veel geïnvesteerd. Wanneer meer investeringen nodig zijn, dan moeten daarvoor andere middelen gevonden worden.
- 8 De rol van het AFK is:
 - samenhang aanbrengen tussen DMT en ACB;
 - waarbij het deel DMT gebiedsgericht wordt ingezet voor 2 x 2 jaar;
 - binnen de genoemde werkgroep tot afstemming komen met andere gemeentelijke partners (kunst en cultuur, jeugd, integratie/diversiteitsbeleid).
- 9 Evalueer DMT na twee en na vier jaar aan de hand van de in dit advies genoemde criteria plus de resultaten/verwachtingen en de effectmetingen die in de diverse programma's zijn opgenomen.
- 10 Tot slot bevelen we aan om een aantal bijeenkomsten te organiseren met stedelijke podia, kunstvakopleidingen, buurtpodia en eventueel andere partijen (scholen bijvoorbeeld) om meer grip te krijgen op het fenomeen 'talentontwikkeling' - zowel inhoudelijk als wat betreft samenwerkingsvormen.

Bijlagen

Bijlage 1 Vragenlijsten quick scan

BUURTHEATERS/BUURTACCOMMODATIES

Doel:

- Zicht krijgen op de manier waarop buurttheaters/buurtaccommodaties het begrip culturele diversiteit interpreteren (en vormgeven).
- Zicht krijgen op de effecten van de subsidieregeling (in relatie tot de faciliteiten en de exploitatie van de accommodatie).
- Ideeën peilen over toekomstige inzet van DIV-MT.

1 Culturele diversiteit

- Wat betekent culturele diversiteit voor jullie?
- Vanuit welke motivatie willen jullie diversiteit in cultuur bevorderen? (vanuit artistiek credo? vanuit maatschappelijke visie? interessant publiek?)
- Wat doen jullie concreet om culturele diversiteit te bevorderen?

2 De jonge maker

- Wie zijn de jonge makers die bij jullie binnenkomen? (leeftijd, man/vrouw, komaf, kunstdiscipline; cultureel divers?)
- Hoeveel jonge makers per jaar?
- Hoeveel ervaring hebben ze/hoe professioneel zijn ze als ze bij jullie binnenkomen?
- Hoe komen ze bij jullie binnen (netwerk)?
- Wat komen ze bij jullie halen?
- Waar gaan ze vervolgens naar toe (netwerk)?
- Zien jullie verschillen tussen periode vóór 2003 en na 2003 (voor en na subsidiëring DIT-MT) voor wat betreft deze punten?

3 Publiek

- Wat is het publiek dat jullie binnen in het algemeen binnenkrijgen (cultureel divers? jong? hoeveel mensen?)
- Verschilt de periode vóór 2003 van de periode na 2003 wat dit betreft?
- Brengen jonge makers een eigen (voor jullie nieuw) publiek met zich mee?

4 Samenwerking

- Wat zijn de meest zinvolle samenwerkingsverbanden als het gaat om het bevorderen van culturele diversiteit, speciaal het bereiken en begeleiden van jonge makers (feitelijk en idealiter)?
- Waarom?
- Werken jullie samen met AFK/commissie cultuurbereik? Hoe?

5 Subsidies/financiering

- Welke zijn jullie subsidiebronnen naast DIV-MT (stadsdeel/centrale stad; jeugd, cultuur, diversiteitsbeleid, AFK/actieplan cultuurbereik, andere subsidies)?
- Eigen inkomsten?
- Hoogte van subsidie DIV-MT in verhouding tot jullie totaalbegroting?

- Hoe verliep het proces met het stadsdeel (met name het reserveren van de minimaal 20.000 euro 'matchting')?
- 6 Bestemming en effecten subsidie DIV-MT
- Aan welke van de drie bestemmingen is DIV-MT in 2003, 2004 besteed: professionalisering, verbouwingen/aanpassingen, programmering?
 - Kunnen jullie concreet aangeven hoe het geld is besteed?
 - Kunnen jullie aangeven wat de effecten van deze bestedingen zijn op de professionalisering en/of verbouwingen/aanpassingen en/of programmering van jullie organisatie?
- 7 Evaluatie
- Tegen welke knelpunten lopen jullie aan bij het bevorderen van culturele diversiteit?
 - Wat hadden jullie anders gedaan als jullie deze subsidie niet gekregen hadden?
 - Wat (welke organisatie, welk initiatief) vinden jullie een mooi voorbeeld op jullie werkterrein (springplankfunctie voor jonge, cultureel diverse makers)?
 - Wat is jullie advies aan de gemeente Amsterdam over hoe de subsidie DIV-MT de komende jaren (2005-2008) het meest effectief ingezet kan worden?

VRAGENLIJST STADSDELEN

Doel:

- Idee krijgen van de binding van stadsdelen met beleid 'Diversiteit in cultuur meer tonen'.
- Inzicht krijgen in de wijze van financiering van buurtaccommodaties/buurttheaters door stadsdelen (vanuit welk programma/beleidsterrein gefinancierd? financiering voor exploitatie en/of activiteiten, vanuit welke motieven financiering, etc).
- Zicht krijgen op de feitelijke én gewenste relatie tussen stadsdelen en centrale stad (beleid en financiering) wat betreft de buurtaccommodaties/buurttheaters.
- Zicht krijgen op de relatie van stadsdelen met het AFK/commissie cultuurbereik.
- Knelpunten met betrekking tot beleid en financiering buurtaccommodaties/buurttheaters.
- Opties voor de toekomst formuleren.

1 Beleid ten aanzien van culturele diversiteit

- Voert uw stadsdeel een (meer of minder) actief beleid ten aanzien van het stimuleren van culturele diversiteit? En zo ja, waarom?
- Wat doet het stadsdeel concreet op dit terrein?

2 Relatie stadsdeel – buurtaccommodatie/buurttheater

- Vanuit welke motivatie subsidieert uw stadsdeel een culturele buurtaccommodatie/ buurttheater?
- Vanuit welk beleid/welke programma's gebeurt dit (cultuur, jeugd, diversiteit, integratie, etc.)?
- Wat is de aard van de financiering: structureel/projectgebonden, exploitatie en/of activiteiten?
- Wat zijn de knelpunten bij het ondersteunen/in stand houden van culturele buurtaccommodaties/buurttheaters?

3 Relatie stadsdeel – centrale stad: beleid en financiering

- Wat is de verhouding tussen stadsdeel en centrale stad waar het gaat om het beleid dat erop gericht is buurtaccommodaties/buurttheaters te ondersteunen?
- Is de financiële verhouding tussen stadsdeel en centrale stad juist in uw ogen (20.000 euro 'matching' bij stimuleringssubsidie Diversiteit in cultuur meer tonen)?
- Wat ziet u als effecten van de gezamenlijke financiering in het kader van Diversiteit in cultuur meer tonen?

4 Relatie stadsdeel – AFK/commissie cultuurbereik

- Wat is de relatie tussen stadsdeel en het AFK/commissie cultuurbereik?

5 Relatie met andere stadsdelen

- Onderhoudt uw stadsdeel contact en/of samenwerkingsrelaties met andere stadsdelen waar het gaat om ondersteuning van culturele buurtaccommodaties/buurttheaters?
- Zo nee, heeft u plannen in die richting?
- Zo ja, hoe ziet deze samenwerking er uit?

6 Toekomst

- Vindt u het als stadsdeel van belang 'uw' culturele buurtaccommodatie/buurttheater in stand te houden?
- Wat is daarvoor nodig (vergelijk ook knelpunten onder 2: hoe zouden deze knelpunten kunnen worden opgelost?)
- Hoe zou u idealiter de verantwoordelijkheden van stadsdeel ten opzichte van de verantwoordelijkheid van de centrale stad willen afbakenen?
- Welke rol ziet u weggelegd voor het AFK?

Bijlage 2 Samenvatting gesprekken jonge makers

Studio West

Studio West is een plek voor jongeren van 12 tot 23 jaar in Amsterdam West. Zij kunnen daar ontdekken of zij talent hebben voor muziek, dans theater of nieuwe media. We hebben gesproken met vier jongens en een meisje tussen de 15 en 17 jaar, van Marokkaanse en Egyptische afkomst. De jongeren zijn heel enthousiast over de ruimte (licht, schoon, transparant, trendy) en de begeleiding, de prijs van de workshops/cursussen ("*Je hoeft niet rijk te zijn om kennis te verwerven*"), de sfeer en de mogelijkheden die Studio West geeft om hun talent te kunnen ontwikkelen. Studio West heeft veel status bij de jongeren o.a. door:

- de professionele apparatuur;
- de uitstraling van het gebouw;
- het feit dat er 'beroemdheden' langs komen om te oefenen of om eenmalig voorlichting of les te geven over bijvoorbeeld muziek;
- de link met de Meervaart.

Jongeren hebben niet alleen vaardigheden geleerd op het gebied van muziek, film enzovoort, maar geven aan ook sociale vaardigheden te hebben geleerd: "*Je doet het samen als groep, je verpest het niet voor anderen*".

Jongeren leren met elkaar en met volwassenen samen te werken. Een jongere geeft aan dat de contacten op school ook zijn verbeterd: "*Ik vond het eerst een rare gast*".

Eén jongere is doorgestroomd vanuit het Catch traject (een traject voor risicjongeren).

Studio West lijkt een belangrijke functie te vervullen in wat je zou kunnen definiëren onder de functie van jongerenwerk, alleen op een veel effectievere manier. Kunst en cultuur worden eerder gebruikt als middel dan als doel, maar daar is niks mis mee. De meeste jongeren zijn voornemens om na de cursus bij Studio West een andere cursus bij Studio West te gaan volgen. Een jongere geeft aan wel bij Studio West te willen werken.

Stichting Ostade theater

Het Ostade theater heeft vorig jaar het Babelfestival georganiseerd. De maker Juan Tajes heeft vanuit het collectief Uruguay Impossible zijn reactie gegeven.

Volgens hem is het Ostade theater een goed theater om klein te beginnen. Bovendien is het een van de weinig theaters die hij kent dat echt heel professioneel te werk gaat en ook publiek heeft van een bepaald niveau.

De ruimte van het theater is perfect, het is een ruimte waar alles mogelijk is. Het belangrijkste was dat het collectief in het Ostade een structuur kon opzetten, waar ze op ander plaatsen mee verder konden werken. De contactpersoon heeft Uruguay Impossible daarbij ondersteund.

Muzenis

De maker die is geïnterviewd zit al lang in het vak, maar is er 20 jaar tussenuit geweest en heeft recent met een compagnon het plan opgevat om Turks cabaret te maken. Muzenis heeft ze de kans gegeven om het stuk te oefenen en om op te treden. *"Wat het belangrijkste is geweest is dat Muzenis het aandurfde om ons een kans te geven".*

Over de accommodatie werd minder opgemerkt. Voornamelijk omdat zij als cabaret duo niet veel nodig hadden.

Door Muzenis is het cabaret bekender geworden. Muzenis heeft hen in contact gebracht met andere podia (in en buiten Amsterdam) en voor het duo overduidelijk een springplankfunctie gehad.

Fijnhouttheater

Jonge maker Oscar de Boer kent het theater van optredens toen hij eerstejaars was op de academie. De optredens gingen dus eerst via school, nu gaat dat direct.

Het Fijnhouttheater is een prettig theater. De technische mensen zijn bereid om ver te gaan, en beginnende theatermakers hebben geen geld om zelf techniek in te huren.

Het zaaltje is zo klein dat je akoestisch een optreden kan doen. Het theater is snel gevuld, er zijn zo'n 50 stoelen.

Het theater is goed om een stuk uit te proberen. In een groter theater kan je maar 1 keer spelen en dan heb je in een keer je publiek gehad. In dit theater kan je drie avonden spelen, dat is prettig om te kunnen oefenen.

Het theaters is ontspannen, gezellig en klein.

Het publiek is prettiger. Bijvoorbeeld in de Engelenbak in de Nes is het publiek toch al wat kritischer. *"Het is in het Fijnhout "veilig" om iets uit te proberen".*

Het Fijnhouttheater heeft veel potentie en is betaalbaar.

Muiderpoorttheater

Het Muiderpoorttheater bood Achmed Najar een maker van een theatershow de ruimte om te repeteren. Voordeel van het Muiderpoorttheater is dat zij flexibel zijn met ruimte om op verschillende tijden te oefenen. De maker heeft niet opgetreden in het Muiderpoorttheater, maar wel in Paradiso, Melkweg, van Gogh museum, Lantaren/Venster in Rotterdam, en in Groningen en Utrecht. De optredens zijn voor middelgrote en grote zalen. Het publiek is afhankelijk van het type festival waar zij optreden.

Het Muiderpoort heeft goede projecten voor jonge makers zoals East Side. Voor de buurt heeft het theater een belangrijke functie omdat het theater laagdrempelig is.

Stichting Artwalk

Gesprek met Federico Dórazio, een kunstenaar die vorig jaar mee heeft gewerkt aan het programma To Avoid the void. De kunstenaar is door Artwalk gevraagd in de van Beuningenstraat in de Staatsliedenbuurt zijn werk te presenteren.

Federico heeft aan dit verzoek gehoor gegeven, omdat het bij zijn visie past dat kunst voor iedereen moet zijn en niet alleen in musea moet hangen of voor commerciële doeleinden moet worden gebruikt.

Het is hoge kwaliteit kunst op een laagdrempelige manier aan buurtbewoners gepresenteerd. "Share good art with normal people".

De kunstenaar is Stichting Artwalk dankbaar dat hij de mogelijkheid heeft gekregen om zijn werk aan een breder publiek kenbaar te maken. Samen met Stichting Artwalk gaat hij verder dan alleen het exposeren van kunst. Momenteel zijn zij ook bezig om workshops te organiseren voor kinderen in Thailand.

Pleintheater

Gesproken met een jonge maker en met impresariaat.

Het Pleintheater organiseert het springplankfestival. De jonge makers worden goed begeleid en opgevangen, en leren bij het pleintheater 'de mores' van een theater. De lichttechnicus legt ze bijvoorbeeld uit waar ze het beste kunnen gaan staan. Bovendien wordt opgemerkt dat de lichttechnicus ook een stagiair had, die op zijn beurt de omgang met 'artiesten' ook weer leert. Het pleintheater nodigt jonge makers uit naar aanleiding van schoolproducties.

De jonge maker zegt over de begeleiding: In het Pleintheater is alles goed geregeld. Na de uitnodiging kregen zij vrij snel de contracten, en de lijsten met de technische gegevens. Op de dag zelf wist iedereen wat er moest gebeuren (techniek e.d.) voor hun optreden. Er was genoeg tijd om het decor op te bouwen.

Zoals ander kleiner theaters is het pleintheater een podium om je te kunnen laten zien. Sommige jonge makers gaan door naar grotere podia omdat ze geboekt worden. Anderen gaan nog door met optreden in kleiner theaters. Het pleintheater is een theater met veel inzet voor jonge makers en een springplank voor talentvolle jonge makers.

Algemene bevindingen

- Laagdrempelige voorziening: prettig om te beginnen, kleine zaal, klein publiek.
- Goede verzorging: techniek, begeleiding.
- Springplankfunctie.
- Mogelijkheid om te oefenen, of een repertoire uit te werken.
- Mogelijkheid gekregen om het stuk te tonen, een podium wordt geboden.
- Lef om nog niet hele populaire onbekende artiesten de programmeren
- Wisselende reacties over netwerkfunctie: meestal is het aan de makers zelf om zich te promoten (impresariaten uit te nodigen vertegenwoordigers van andere theaters uitnodigen).
- Wisselende reacties over professionaliteit van de theaters.
- Het gaat niet altijd om 'jonge makers' of beginnende kunstenaars. Dit is ook niet de eis, het geld van de regeling kan ook besteed worden aan bijvoorbeeld de accommodatie of aan professionalisering van de ondersteuning.

Vanuit de interviews is gebleken dat het belangrijk is dat de functie van de buurtaccommodatie verschillend gewaardeerd en ingezet wordt, afhankelijk van grofweg twee groepen jonge makers:

- Echt jonge makers die ervaring willen opdoen in de theaterwereld.
- 'Jonge makers' in de zin van een nieuw type en een meer gewaagde programmering t.b.v. diversiteit.

In beide gevallen gaat het om een springplankfunctie maar beredeneerd vanuit een ander perspectief. Voor jongeren gaat het vooral om ervaring op te doen en zich 'veilig genoeg voelen' om de eerste stappen op het podium te zetten. Soms is het een springplank, soms is het meer in de sfeer van ervaring opdoen.

In het tweede geval gaat het om meer ervaren makers die op zoek zijn naar een accommodatie die 'gewaagde' programmering durft neer te zetten, zoals Turks cabaret.

De makers hoeven niet zozeer ervaring op te doen, of hechten minder belang aan de faciliteiten. Veel belangrijker is het om een podium te hebben waar zij het optreden kunnen laten zien.

Bijlage 3 Lijst van geïnterviewde personen

Accommodaties

Pleintheater
Stichting Artwalk
Stichting Krater
Stichting Muzenis
Podium Mozaiek
Stichting Ostadetheater
Muiderpoorttheater
Stichting Combiwel

Studio West

Emiel Koning
Saskia Monshouwer
Ernestine Comvalius
Mariëtte Wildeboer
Yildou de Boer
Eliane Attinger
Jos Vijverberg
Sylvia Schoens
Emma Beaujon
Mirjam Terpstra

Stadsdelen

Stadsdeel Zuid Oost
Stadsdeel Osdorp (Parkstad)
Stadsdeel Oud West

Stadsdeel Zeeburg / Oost

Gert Jan Mense
Yvonne Driehuis
Joekenel van der Pijl
Marcel Boontje
Leonie Beukers
Jacomine van Overveld

Raadslid

Charlotte Riem Vis

AFK

Tynke Hiemstra
Esmá Choho
Andries Mulder

Bestuursdienst sector Maatschappelijke Economische en Culturele Ontwikkelingen (unit Diversiteit & Integratie)

Joris Rijbroek

DMO, afdeling jeugd

Maria Klok

DMO, afdeling Kunst en cultuur

Luc Holleman
Jan Heeren

Bijlage 4 Scouten van talent door buurtaccommodaties

organisatie	werkwijze
Muiderpoorttheater	Gescout door eigen programmeur of via netwerk in de buurt – scholen en buurthuizen
Fijnhouttheater	Halen talenten uit de Fijnhouttheaterschool
Stichting Muzenis	Uit eigen netwerk
Stichting Ostadetheater	Uit eigen netwerk of zien mensen ergens optreden
Stichting Pleintheater	Hebben als doelgroep de theateropleidingen. ze bezoeken de eindprestaties om talent te spotten.
Podium Mozaiek	Gaan zelf op zoek en leggen contacten en via eigen netwerk
Stichting Krater	Hebben inmiddels een goede naam opgebouwd en worden daardoor door jonge makers gevonden
Studio West	Docenten werven in eigen netwerk, samenwerking met scholen en buurthuizen, stedelijk jongerenwerk, muziekschool en 5 O'clock west.
Stichting Artwalk	Curatoren (=samenwerkende kunstenaars) maken een selectie en leveren een plan in dat door Artwalk beoordeeld wordt en vervolgens bij goedkeuring begeleid.